

Český rurální sociolog a ekonom doc. ing. Hanuš Schimmerling, CSc., se narodil 30. 3. 1921 v Brně v rodině bankovního úředníka. V mládí se mu dostalo velmi dobrého všeobecného i jazykového vzdělání. V roce 1939, kdy maturoval, ovládal již dobře němčinu a francouzštinu.

Druhá světová válka znamenala v jeho životě tragický zlom. Nejprve pracoval jako zemědělský dělník. V letech 1942–1945 byl vězněn a prošel postupně třemi koncentračními tábory (Terezín, Osvětim a Fürstengrube). Nacistické rasové persekuci podlehl téměř celá jeho rodina, rodiče a příbuzní zahynuli ve vyhlazovacích táborech, pouze on a jeho sestra okupaci přežili.

Po válce musel tedy začínat úplně znovu. Navázal na zkušenosti získané zemědělskou praxí a zapsal se na pražskou Vysokou školu zemědělskou, kterou ukončil právě v den svých narozenin 30. 3. 1949 II. státní zkouškou.

Již v roce 1947 byl pro svou odbornou a jazykovou kvalifikaci přijat dr. Janem Tauberem do Institutu mezinárodní spolupráce v zemědělství a lesnictví. Ještě před dokončením studia se v roce 1948 oženil. Protože v Praze nezískal byt, přijal zaměstnání v Ústředním učilišti státních statků v Pohořelicích. V roce 1950 nastoupil do Výzkumného ústavu státních statků v Pohořelicích, kde se věnoval problematice organizace a ekonomiky práce. Od té doby pracoval již trvale ve výzkumu. V roce 1956 přešel s pohořelickým pracovištěm do brněnské pobočky Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky.

Brněnské období bylo pro něho obdobím tvůrčího zrání. Zde se postupně specializoval na problematiku odměňování v zemědělské výrobě, které věnoval v letech 1957–1967 celou řadu podnětných a průkopnických studií, otištěných zejména v časopise Zemědělská ekonomika.

Kandidátskou práci Peněžní odměna v JZD obhájil v roce 1961 a v roce 1962 vyšla knižně ve Státním zemědělském nakladatelství. Práce je výsledkem dlouhodobého výzkumu. Pojednává o vytváření podmínek pro zavádění peněžního odměňování v JZD a o jeho praktickém zavádění. Vychází ze zkušeností JZD Prosenice a Dluhonice v přerovském okrese, kde bylo peněžní odměňování pokusně zavedeno již v roce 1958. V roce 1960 bylo peněžní odměňování realizováno již v 60 JZD a JRD, z toho Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky sledoval 19 JZD. H. Schimmerling se stal tvůrcem a propagátorem přímého peněžního odměňování v JZD, které postupně nahradilo došavadní pracovní jednotky. Došlo k přepracování tarifní soustavy. Nedílnou složkou peněžního odměňování družstevníků se staly prémie. Kniha obsahuje též premiový řád a katalog prací JZD.

Systém peněžního odměňování v JZD H. Schimmerling dále propracovával. Na základě habilitační práce Vyrovnání rozdílů v úrovni odměňování v rámci okresu byl v roce 1964 jmenován docentem ekonomiky zemědělství.

Poslední etapa výzkumu odměňování z roku 1965 měla již ekonomicko-sociologický charakter. Byl proveden ekonomicko-sociologický výzkum hmotné zainteresovanosti ve 43 JZD u 1104 družstevníků a na jeho podkladě byly realizovány závěry o vhodné diferenciaci forem odměňování družstevníků podle úrovně hospodaření družstva a podle hlavních skupin pracovníků a vypracovány diferencované typové řady JZD s různou úrovní hospodaření. Po úspěchu tohoto výzkumu byl doc. Schimmerling v roce 1966 povolán prof. dr. Janem Tauberem do Prahy do jeho nově založeného Institutu sociologie venkova a historie zemědělství při Výzkumném ústavu zemědělské ekonomiky jako vedoucí sociologického oddělení. Po odchodu prof. Taubera na katedru sociologie venkova a zemědělství Vysoké školy zemědělské se stal doc. Schimmerling v roce 1967 ředitelem tohoto institutu.

Institut měl celostátní koordinační působnost pro všechna vědecká pracoviště, která se zabývala sociologií venkova a zemědělství. Sem náležely především katedry sociologie venkova při vysokých školách zemědělských a slovenské sociologické pra-

coviště při Výzkumném ústavu poľnohospodárskej ekonomiky v Bratislavě. Mezi katedrou sociologie na VŠZ v Praze, vedenou prof. Tauberem, a Institutem došlo v roce 1967 k určité dělbě práce. Zatímco katedra sociologie převzala tematiku sociologie venkova, těžiště práce Institutu bylo především v podnikové sféře zemědělství, v historii zemědělství nejnovějšího období. Institutu zůstal též výzkum veřejného mínění a zachoval si i koordinaci celé problematiky sociologie venkova.

Období působení v Institutu (1966–1970) bylo vyvrcholením dosavadní vědecké činnosti doc. Schimmerlinga. Ocítl se v čele výzkumu československé sociologie venkova a získal si i mezinárodní proslulost. Jeho vlastní výzkumná činnost zahrnovala tři oblasti: sociologické aspekty obsahu činnosti vedoucích pracovníků v JZD, jejich sociální roli; sociologické problémy kovozezemědělců (s doc. ing. Květou Čihákovou, CSc.) — téma bylo zpracováno mezinárodně pod řízením profesora Cépède z Paříže; sociologické aspekty výrobní integrace ve společném družstevním podniku — výzkum byl prováděn v roce 1970 rovněž za spolupráce doc. Čihákové v drůbežářském společném družstevním podniku Mydlářka-Benešov. Rozbor byl věnován prvním přeměnám v organizační struktuře a sociálnímu systému kooperujících podniků, motivům vstupu do společného družstevního podniku, motivaci dotázaných pracovníků, informovanosti pracovníků o integrovaném podniku. V něm zachytil stav této integrované formy zemědělské velkovýroby v jejím počátečním stadiu.

V roce 1969 byl zřízen X. odbor České akademie zemědělské - sociologie — a doc. Schimmerling byl jmenován jeho místopředsedou, současně byl členem Slovenské poľnohospodárskej akademie, sekce sociologie. Spolupracoval při přípravě výuky sociologie venkova a zemědělství na Vysoké škole zemědělské v Praze, je autorem příslušné statě ze sociologie zemědělského podniku v učebnici a přednášel tento předmět.

Institut představoval hlavní členskou základnu sekce sociologie venkova Československé sociologické společnosti, vydával časopis Sociologie venkova a historie zemědělství a měl i rozsáhlé zahraniční kontakty. Ty se projevovaly nejen četnými zahraničními návštěvami, ale především byla pracovníkům umožněna účast na zahraničních seminářích i zahraniční studijní pobyty. I v této oblasti rozvinul doc. Schimmerling rozsáhlou činnost. Zúčastnil se např. Mezinárodní konference o pozemkových reformách v Římě (1960), II. Světového kongresu sociologů venkova v Nizozemsku (1968) a interevropského semináře Mezinárodní organizace zemědělských ekonomů ve Varšavě (1968). V dalším roce absolvoval tříměsíční pobyt v NSR na téma Sociální důsledky kooperace v zemědělství. V té době přispíval i do mezinárodního sociologického ho časopisu Sociologia ruralis.

Normalizační období znamenalo zlom v životní práci doc. Schimmerlinga. K 1. 1. 1971 byl zrušen Institut a zapojen jako sociologické oddělení do VÚEZVŽ. Doc. Schimmerling byl zbaven vedoucího postavení a všech funkcí, nesměl oficiálně vést žádný výzkumný úkol, měl zákaz přednášet a byla mu omezována i publikační činnost.

Přesto ani v tomto období neustával v tvůrčí práci v oblasti sociologie zemědělství. Rozpracoval metodologii a realizoval sociální plánování v zemědělství. V této oblasti náleží k našim předním průkopníkům. V té době vystupuje ovšem pouze jako spoluautor četných výzkumných zpráv z této oblasti. Zároveň prohluboval své kontakty se zemědělskou praxí, které poskytoval cenné přímé podněty i poučení k organizaci podnikové sociální činnosti řadou článků v Hospodářském zpravodaji, Zemědělských novinách i Ekonomice zemědělství. Tyto články však byly po dlouhá léta publikovány pod šifrou. Podílel se též významným způsobem na zpracování plánu sociálního ho rozvoje modelového okresu Kroměříž.

I v tomto období udržoval mezinárodní styky. Zúčastnil se mezinárodních sociologických kongresů: např. Světového sociologického kongresu v Toruni (1976), Evropského sociologického kongresu v Budapešti (1983) a různých seminářů. I nadále publikoval v časopisu Sociologia ruralis. Po odchodu do důchodu v roce 1982 přednášel v zahraničí (ve Francii, NSR a v Polsku).

Z jeho posledních prací je zvlášť cenná dosud nepublikovaná sociologicko-historická monografie obce Mistrovice na Žambercku, která zachycuje sociální vývoj v historickém kontextu za posledních sto let.

Listopadové události minulého roku přivodily opět zásadní obrat v životě doc. Schimmerlinga. V prvním pololetí 1990 mu byly vráceny některé funkce a jiné nově získal. A tak je v současné době členem ČAZ, členem předsednictva sekce sociologie venkova Masarykovy sociologické společnosti, členem prezidia Evropské společnosti sociologie venkova i členem ÚV Svazu bojovníků za svobodu. V červenci 1990 se opět zúčastnil Evropského sociologického kongresu v Giessenu (SRN) a záhy poté nastoupil na pražskou Vysokou školu zemědělskou, katedru humanitních věd.

Životní jubileum bývá vhodnou příležitostí k zamyšlení. O tom, co bylo a co nebylo, ale mohlo být, kdyby.... Náš jubilant je však v plné životní a tvůrčí síle a lze mu přát hodně úspěchů do další vědecké i pedagogické činnosti a už žádné další zvraty.

Bibliografie Hanuše Schimmerlinga obsahuje zatím 130 titulů. Z nich jsem sestavila výběrovou bibliografii:

Výběrová bibliografie

- Výzkum a ekonomické zhodnocení zavedení doplňkových odměn v některých JZD za překračování hektarových výnosů, užitkovosti a v jiné činnosti. Zeměd. Ekon., 3, 1957, č. 4, s. 309—334.
- Odměňování v jednotných zemědělských družstvech. Zeměd. Ekon., 4, 1958, č. 7, s. 483—496.
- Organizace práce a odměňování stájových kolektivů. Zeměd. Ekon., 5, 1959, č. 8, s. 605—618.
- Nové formy odměňování v JZD. Praha, ČSAZV 1960, 16 s.
- Zkušenosti z nových způsobů odměňování v JZD. Zeměd. Ekon., 6, 1960, č. 7, s. 597—604.
- Peněžní odměna v JZD. Praha, SZN 1962, 267 s.
- Prémiování v JZD Brno, Metodická příručka KNV 1962.
- Vyrovnávání rozdílů mezi průmyslem a zemědělstvím v odměňování práce [s B. Formánkem]. Zeměd. Ekon., 8, 1962, č. 10—11, s. 761—68.
- Neue Formen der Vergütung der Arbeit in LPG. Berlin, Informationen der G. V. K. 1963, 28 s.
- Ekonomicko-sociologický průzkum hmotné zainteresovanosti pracovníků JZD. Zeměd. Ekon., 11, 1965, č. 4, s. 213—224.
- Soziologische und sozialpsychologische Aspekte der Menschenführung im landwirtschaftlichen Betrieb. Halle, Urania 1966, 28 s.
- Výzkum vztahů organizace práce a odměňování v rostlinné výrobě JZD. Zeměd. Ekon., 13, 1967, č. 4, s. 207—217.
- Člověk v procesu společenského řízení. Zeměd. Ekon., 14, 1968, č. 2, příl. Základy vědeckého řízení v zemědělství, s. 1—18.
- Lidé v procesu řízení a organizace zemědělského podniku. Zeměd. Ekon., 14, 1968, č. 4, příl. Základy vědeckého řízení v zemědělství, s. 19—42.
- Vedoucí pracovníci a jejich práce. Zeměd. Ekon., 14, 1968, č. 9—10, s. 569—572.
- Člověk v podniku. Zeměd. Ekon., 14, 1968, č. 9—10, s. 573—577.
- Sociologické aspekty obsahu činnosti vedoucích pracovníků v JZD. Sociol. a Hist. Zeměd., 5, 1969, č. 1, s. 3—12.
- Některé sociologické aspekty řízení JZD v etapě industrializace zemědělství. In: Historie a sociologie zemědělství, II. díl. Praha, Socialistická akademie 1969.
- Sociologické aspekty odměňování v zemědělství [tamtéž].
- Podnik jako sociální systém z hlediska zemědělské sféry. In: Socialistický podnik jako sociální systém. Ostrava, Socialistická akademie 1970.
- Některé sociologické aspekty výrobní integrace ve společném družstevním podniku. Sociol. a Hist. Zeměd., 8, 1972, č. 1, s. 23—30.
- Teoretické a metodologické poznatky ze sociálního plánování v zemědělském podniku. In: Sociální plánování v zemědělství. Liblice, ČSSS 1975.
- První zkušenosti se sociálním plánováním v zemědělství ČSSR. Sociol. Zeměd., 12, 1976, s. 145—147.
- Úlohy sociálního experimentu v oblasti řízení zemědělského podniku. Sociol. Zeměd., 17, 1981, č. 1, s. 73—77.
- Analýza sociálního rozvoje zemědělského podniku [s M. Jiříčkou a Z. Krůčkem]. Metodika ÚVTIZ č. 8/1982, 35 s.
- 20 let Sborníku ÚVTIZ-Sociologie zemědělství. Sociol. Zeměd., 21, 1985, č. 1, s. 53—73.

dr. ing. J. Honcová, CSc.